

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 15

ZATERDAG 9 APRIL 1932

Foto R. H. Herwig

BOERDERIJ, DATEEREND UIT 1617, AAN DEN LANGEWEG EN DEN SCHIERMANSVLIET
TE OUD-BEIJERLAND

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (18)	BLZ. 170
JERUZALEM (SLOT) (GEÏLL.), DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE	BLZ. 172—174
APHORISMEN, DOOR M. W. B.	BLZ. 172
DE LAATSTE STRIJD, DOOR H. E. KUYLMAN.	BLZ. 173—175
LENTE IN HET DAL VAN DEN BOVEN-DONAU (GEÏLL.) DOOR E. V. P.	BLZ. 175—176
DE ZEEËGEL (GEÏLL.), DOOR DR. J. BERGNER.	BLZ. 176—177
DE HOEKSCHEN WAARD EN ZIJN OMGEVING (II) (GEÏLL.), DOOR LIDA DE BY-VERGOUW	BLZ. 169, 177—180
EEN TOSCAANSCH STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (12)	BLZ. 178—180
GEEN SLECHTE TRANSACTIE, DOOR S.	BLZ. 180
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING (GEMEENSCHAPSZIN BIJ PLANTEN), DOOR B.	BLZ. 180

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

DE FAMILIE HOLT

18)

DOOR SUZAN GLASPELL

NEEN, ik niet", zeide Lincoln met een mond vol haverwortel.

"Waarom niet?"

"O, — daarom".

"Wat, waarom?"

"Omdat Grootvader genoeg heeft".

"Je hebt dat zeker door iemand hooren beweren".

"Iedereen zegt het", verzekerde hij.

"Misschien laat hij het wel na aan weeskinderen. Aan weezen, die goede manieren hebben", herhaalde zij duidelijk.

Lincoln en Paul keken elkander aan en lachten.

De menschen hadden hun dus verteld, dat zij rijk zouden worden. En zij waren er erg eigenwijs door geworden.

Zij wilde Ambrose Holt zien. Zou zij hem verraden — voor een millioen dollars? Zou iedereen te koop zijn — als het bedrag maar hoog genoeg was? Haar vader dacht, dat hij haar kon dwingen, omdat hij geld had! Geld, zoo meende haar vader, kon alles doen.

Waarom zou zij hem niet toonen, dat er dingen waren, die niet gekocht konden worden? Zij zou naar Ambrose Holt gaan en hem waarschuwen en haar vader kon doen wat hij wilde met het geld! Hoewel zij tegelijkertijd de geruststellende overtuiging had, dat haar vader het geld wel voor de jongens zou vastzetten.

Haar vader was bezig de bosschen te vernielen en in diezelfde bosschen had haar schoonvader haar verder in het leven laten zien, dan zij ooit had gedaan. Zij was hem iets schuldig, want hij had haar iets gegeven, dat niemand haar ooit gegeven had, iets, zooals zij zichzelf voorhield, dat meer waard was, dan een millioen dollars, hoewel elken keer, dat zij aan die som dacht, haar verstand even stil stond, alsof het een bedrag was, waar iemand niet gemakkelijk overheen stapte.

Maar was het de grootte van het bedrag, dat het geheele verschil uitmaakte? Was het waar, zooals zij wist dat haar vader meende, dat iedereen kon gekocht worden, als de prijs hoog genoeg was? Zij zou iedereen verachten, die vriendschap voor honderd dollars zou verkoopen. Was het alleen maar de grootte van het bedrag, wat haar afschrikte?

Zij was geen persoon, die te koop was, zelfs niet voor een millioen dollars! Maar deze verheven stemming werd gekoesterd door de overweging, dat haar vader het waarschijnlijk nooit zou te weten komen. Het was noodig, dat zij ging en zij zou het haar vader niet vertellen, omdat het niet mogelijk was hem te doen inzien, dat het noodzakelijk was.

Zij deed een van haar eenvoudigste japonnen aan; zij zou niet met de auto gaan — de auto, dien haar vader haar gegeven had — en dit scheen tot op zekere hoogte een con-

cessie tegenover hem. Zij zou gaan loopen, zij had toch het recht te gaan loopen, als zij dat wilde.

Zij wierp een millioen dollars weg en behield ze tegelijkertijd.

Maar op het laatste moment hield het verstand haar tegen. Iedereen zou zeggen, dat zij dwaas was. De Mater zou het vinden en Hugh Parker en de onvergelykelijke Margot en Ambrose Holt zelf. Zij ging in de vestibule zitten. Zij moest een anderen weg uitdenken. Er moest een oplossing zijn, een oplossing, die tegelijkertijd afdoende was en ongevaarlijk, als haar gedachten maar zouden kalmeeren, zoodat zij het kon uitwerken.

Zij leunde op het tafeltje, waarop het telefoontoestel stond, toen de bel ging. Zij nam het toestel van den haak en hoorde de stem van haar moeder.

"Ik ben ontroostbaar", zeide haar moeder, „nooit — nooit — heb ik zulk een schok gehad".

"Och, Moeder, kom, kom nu!"

"Je moet dadelijk hier komen, ik moet je spreken. Je moet komen, Blossom, ik kan niet naar je toe komen, ik ben overstuur, ziek!"

"Dat spijt mij. Goed, ik zal later wel komen".

"Neen, nu. En ik zeg je, dat het belangrijk is. Nooit heb ik je vader in zulk een toestand gezien. Nooit heb ik hem zoo vastbesloten gezien om zijn zin door te drijven".

"Waarom zou hij denken", vroeg Blossom, „dat hij altijd zijn zin kan doen?"

"Maar hij doet het altijd en dat weet je ook wel. Ik wil je wel zeggen, dat je die andere persoon er geen dienst mee bewijst".

"Wat bedoelt u?"

"Je vader heeft den eersten stap al gedaan. Hij zal nergens voor terugdeinzen. Hij is al begonnen met drastische maatregelen te nemen".

"Dat is belachelijk!"

"Noem het wat je wilt, maar hij is al aan het werk en jij — je bent een erg dom kind om te denken, dat je hem kunt tegenwerken. Je behoorde beter te weten".

Blossom legde de telefoon op den haak, na haar moeder te hebben verzekerd, dat zij spoedig zou aankomen. Zij wandelde het huis uit. Doch zij ging niet naar het huis van haar vader, maar in de richting van de houtwerf — weg van haar vader, naar haar schoonvader.

Zij zou zich niet laten overbluffen! Zij zou een vriend niet verkoopen, niet voor een millioen dollars — niet voor alles. Zij konden verder allen —. Zij liep snel door, te veel in haast om haar gedachten af te maken, niet doordenkende tot wat de verderen zouden kunnen doen.

Het was maar goed, dat er aan het Hotchkiss logement niet direct werd open gedaan. Zij had nu gelegenheid om op adem te komen en om er zeker van te zijn, dat zij daar kalm en gewoon stond te kijken naar eenige verhongerde geraniums, toen de deur open ging.

Dit keer werd de deur weer achterdochtig geopend door de vrouw, die hetzelfde gebloemde schort scheen te dragen.

"Goeden morgen", zeide Blossom.

"Morgen".

"Ik wilde meneer Holt spreken".

"Dat zal niet kunnen, denk ik, hier niet".

"Waarom niet?"

"Omdat hij weg is".

"Weg?"

"Ja, weg, vertrokken".

"Maar — waarom?"

"Vraag dat niet aan mij. Een eigenaardige oude baas. De meesten van de lui hier werken, maar hij werkte niet. Maar het hinderde mij niet, dat hij hier was — een goedhartige oude ziel, geen klachten, hoewel ik niet zou weten, waarover hij zou te klagen hebben —"

"Maar", viel Blossom haar in de rede, „waar is hij heen gegaan?"

"Dat moet u mij niet vragen. Hij kwam en hij ging, dat is alles, wat ik weet. Behalve —", zij glimlachte en toonde de tandenlooze bovenhelft van haar mond, „dat hij betaalde. Ik ben dus tevreden —"

"Maar ik niet!" riep Blossom, voordat zij het kon helpen.

"O, bent u familie?"

"Ja".

"Ze zeggen, dat hij familie is van de rijke lui hier. Ik weet er zelf niets van; ben hier pas een half jaar. Voor dien tijd —"

„Ja, ja, maar — ” Had haar vader dit gedaan? Nu al? „Wanneer is hij vertrokken?” vroeg zij.

„Gistermiddag”.

Haar vader had het dus niet gedaan, want gistermiddag was die bij haar.

„Maar liet hij geen boodschap achter?” vroeg zij. „Waar moeten zijn brieven heen gezonden worden?”

„O, hij kreeg geen brieven — niet, dat ik weet. Neen, hij kwam eenvoudig naar beneden met zijn handtasch en zei: „Ik ga nu weg’ en hij ging, deze deur uit”.

„Ging hij in een taxi?”

„Neen, hij liep, hier die straat in”.

Blossom keek naar de straat tusschen de stapels hout, alsof zij een mageren, gebogen man zou kunnen zien met een armoedige handtasch.

Zij ging de stoep af, maar bleef weer staan. „U hebt heelemaal geen idee?” vroeg zij.

„Ik heb u alles verteld, net als aan die ander voor u”.

„Welke andere?”

„Een man. Ik weet wie hij was — ik geloof, dat ik u ook wel ken, of dat ik uw portret heb gezien of zooiets”.

„Wie was het? Ik moet het weten, het is belangrijk”.

„Nu, ik geloof niet, dat het een geheim is. Hij zeide niet, dat het een geheim was. Het was meneer Fisher, de advocaat”.

Door haar vader gezonden! Haar vader, die met zijn drastische maatregelen begon! In elk geval had haar vader ook bot gevangen!

„Als hij terug komt”, riep de vrouw haar toe, „wie zal ik dan zeggen, dat geweest is?”

„Zeg hem, dat er een goede kennis geweest is; hij zal dat wel begrijpen”.

„Hij lijkt mij te oud”, lachte de vrouw, „om de menschen zoo op stelten te zetten over zijn vertrek”.

Blossom wandelde langzaam tusschen de houtstapels door. Hij was weg gegaan, hij was weer vertrokken. Weer zonder te zeggen waarheen en waarom.

„Mater!” riep zij, toen zij haar schoonmoeder op de veranda zag, „hij is weg!”

„Ja,” zeide de Mater, „ik weet het”. En toen zag Blossom pas, dat haar gelaat ouder was, dan zij het ooit gezien had.

„Ik heb dit zoeven gekregen”. De Mater liet haar een brief zien. Zij glimlachte en dat maakte dat haar gelaat nog meer wegtrok. „Ik heb toen den brief gelezen, dien jouw man achterliet, lees jij nu maar, wat mijn man schrijft”.

„Achtenswaardige vrouw, las Blossom. En ik meen het, je bent achtenswaardig. Maar ik ben weer op weg, het is noodzakelijk.

Ik ben blij, dat ik terug kwam, dat scheen ook noodzakelijk, maar ik kan niet langer blijven.

Het schijnt, dat ik je veel onrecht heb aangedaan. Als dat zoo is, dan moet je mij dat maar vergeven, want je zult dan een prettiger gevoel hebben en ik zal het niet erg vinden, dat je mij vergeeft.

Ik had nooit eenige kwade bedoeling jegens je. Het eenige, wat ik over mijzelf en tot mijn verontschuldiging kan zeggen, is, dat ik ben, zooals ik ben.

Misschien zal het spoedig allemaal opgelost worden of min of meer opgelost.

Zeg aan Harriette, dat zij van mij zal hooren. Misschien niet dadelijk, maar mogelijk binnen kort. Het is moeilijk om te zeggen wanneer, want ik weet het niet.

Dank Harriette ervoor, dat zij Harriette is, Vraag haar om Harriette te blijven, hoewel zij dat zal doen, zelfs zonder vragen.

Je echtgenoot

Ambrose Holt.”

„Maar hij zegt ons niets!” riep Blossom uit.

„Bijna niets”.

„Waarom ging hij weg? Waarheen?”

„Ik weet het niet. Ik wist het toen niet en ik weet het ook nu niet”.

„Maar hij had niet weg moeten gaan en mij verlaten! Ik rekende op hem”.

„Je kunt niet op hem rekenen, schat”.

„Ja, ik kan het! Ik wil op hem kunnen rekenen! Ik moet op hem rekenen. Wat heb ik anders over? Wie anders —”.

„O, Blossom — ” De Mater legde een hand op haar knie.

„Zeg dat niet, zeg dat niet!”

„U voelt het ook zoo?”

„Natuurlijk voel ik het. Maar — ik had hem nooit, waarom zou ik dan denken, dat ik hem nu had?”

„Ik had hem!” riep Blossom uit.

„Misschien wel, kind. Misschien beter dan ooit iemand anders”.

„Waarom ging hij dan weg en liet hij mij in den steek?”

„Ik weet het niet. Je ziet, hij zegt het niet”.

Millie kwam in de deur. „De telefoon, mevrouw, het telegraafkantoor”.

Zij liep er snel heen, in de meening, dat het van Ambrose Holt kon zijn. Het was een telegram uit Chicago.

„Dank voor uitnoodiging. Ik kom Vrijdag met den trein van twaalf uur.

Laat er licht zijn. Hugh Parker.”

Zij had Hugh Parker niet nodig! Het was niet zijn licht, dat zij wenschte.

HOOFDSTUK XXII

Blossom's moeder was in hooge mate verheugd over het nieuws van mijnheer Parker's aanstaand bezoek. Dat Blossom een gast zou krijgen, een vriend van Lincoln, scheen de normale wereld voor haar te herstellen. Het zou Lincoln plezier doen, dat Blossom dit deed, vond haar moeder en het zou de aanleiding kunnen zijn, dat hij terugkwam. Blossom begreep niet, hoe zij tot die conclusie kwam, maar bestreed die niet, want dien middag was er niet veel kracht in haar om te strijden.

Zij wilde weten, waar hij was — niet Lincoln, maar Lincoln's vader. Het weggaan van Lincoln werd bijna uit het oog verloren, nu zijn vader verdwenen was. Zij nam aan, dat Lincoln terug zou komen, maar zij geloofde niet, dat Ambrose Holt zou weerkeren en hij had iets van haar weggenomen, waaraan zij langzamerhand behoefte had gekregen.

„Hij had niet weg moeten gaan”, zeide zij hardop.

„Wel, Blossom, blijkbaar heb je je misdragen”.

„O, neen, dat heb ik niet. Wij spraken alleen maar en ik wilde verder praten”.

„Maar je moet zulke vreeselijke dingen tegen Lincoln gezegd hebben”.

Blossom lachte; haar moeder sprak over Lincoln en zij over Lincoln's vader.

„Het is niets om te lachen”.

Vermoeid schoof zij haar stoel achteruit. „Misschien is het beter om te lachen. Het is alles nogal grappig, vind ik”.

„Het komt mij niet grappig voor”, zeide haar moeder.

„Moeder”, vroeg zij plotseling, „hebt u ooit naar iets verlangd, dat u niet hadt?”

„Wel, natuurlijk”, zeide haar moeder, op een vreemden, geïrriteerden toon, alsof zij werd aangevallen.

„En, wat was het, dat u verlangde en niet hadt?”

„Wat geeft het nu om erover te praten?” vroeg haar moeder koud.

„Maar waarom zouden wij er niet over praten?” ging zij voort.

„Het komt mij voor, dat je al te veel gepraat hebt”.

„Misschien”; Blossom lachte. „Ja, het schijnt zoo, maar ik houd er van”.

„Je hebt een goede opvoeding gehad”, zeide haar moeder op lankmoedigen toon, „en ik had niet kunnen gelooven, hoe je een man als Ambrose Holt zoudt kunnen verdragen en je goeden vader zoo tarten”.

„Ik verdraag niet alles wat hij deed”, zeide Blossom, „en ik zeide hem dat ook. Maar ik verdraag iets, dat hij heeft, want ik heb nooit iemand gekend, die dat bezat”.

„Wat?” vroeg haar moeder.

„U zoudt het niet begrijpen”.

„Zoo?” vroeg haar moeder hooghartig. „Nu, ik hoop, dat ik het niet kan”.

„Het is maar goed”, ging zij voort, „heel goed voor hem, dat hij toegaf en de stad uitging, voordat hij er uit gejaagd werd”.

„Dat is nonsens”, zeide Blossom. „Men had hem niet kunnen wegsturen en hij gaf niet toe”.

„Zelfs tegen je moeder — zelfs je moeder — spreek je — onuitstaanbaar”.

„Het spijt mij, als ik onuitstaanbaar spreek”, zeide Blossom, want haar moeder begon te huilen. Dit hield de tranen terug en Blossom voegde er aan toe: „Maar ik houd van Ambrose Holt en ik zal dat blijven zeggen tot ik sterf”.

(Wordt vervolgd)

PANORAMA VAN BETHANIË BIJ JERUZALEM

JERUZALEM

DOOR R. B. VAN WULFFTEN PALTHE. (Slot)

MEERMALEN verbouwd en vergroot, geven de talrijke zuilen der Haram esh Cherif, voor een deel afkomstig van Romeinsche tempels en Christelijke Kerken uit de eerste eeuwen, een staalkaart van stijlen te zien. Met uitzondering van den Vrijdag is zij op alle dagen voor iedereen toegankelijk. ☼ De Joden komen er echter nooit, weerhouden door de godsdienstige vrees, om de plaats, waar eens het Heilige der Heiligen stond, en welks ligging niet precies bekend is, met hun voeten te betreden. ☼ Van de Joodsche heiligdommen wil ik alleen den Klaagmuur noemen. Aan den voet van den buitentempelmuur, aan de lange, naar de stad toegekeerde zijde, welke muur aldaar niet minder dan 28 M. hoog is, is een ongeveer 3 M. breed, doodlopend straatje gelegen, waar de Joden, in het bijzonder op Vrijdagavond, hun klaagliederen doen hooren. In hoofdzaak zijn de klagers oude mannen met sneeuwvitten baard, doch ook jongeren en kinderen treffen we er in groepen aan. Een voorlezer uitte de klachten van Jeremias, de andere herhaalden in koor, hun lichamen heen en weer wiegelende. ☼ Eenige jaren geleden vonden, zooals bekend, ernstige onlusten plaats tusschen de Joden en Arabieren te Jeruzalem, en ook elders in Palestina, gevolgd door moordaanslagen en brandstichting, waarvan de Joden het slachtoffer werden en waarbij strijd om het recht van bezit op den Klaagmuur een der oorzaken was. ☼ In hoogste instantie is de muur nu tot Arabisch bezit verklaard, den Joden het recht om aldaar te bidden echter gewaarborgd. ☼ We maakten ook nog een Mohamedaansch godsdienstig feest mee. Op den sterfdag van Mozes, die ook door de Islamiëten als een groot profeet, als een der voorgangers van Mohamed, geëerd wordt, trekken dezen in grooten optocht, met vaandels en muziek, naar diens graf in het Tranjordaansche, nabij den berg, van welken Mozes, wien het betreden van het Beloofde Land verboden was, dit mocht aanschouwen. ☼ Uit alle dorpen uit den verren omtrek van Jeruzalem stroomden die dagen bedevaartgangers en toeschouwers samen, een bont en kleurrijk schouwspel biedend. Even buiten de stad waren groote tribunes voor Europeanen opgericht, maar wij gaven er de voorkeur aan ons te midden van het inlandsche publiek te begeven. We kregen een tijdlang als burens een jong, knap Arabisch paar — de Bedouïnen-vrouwen zijn ongesluierd — uit Heilbron. ☼ Jammer, dat een gesprek uitgesloten was; met gebaren beduidden we hun, dat hun baby de liefste was, die we ooit zagen, hetgeen voor de moeder meer betekende, dan wat ik haar ook had kunnen vertellen. ☼ De optocht vorderde maar langzaam; voortdurend werd om de vaandels gedanst, in de

handen geklapt en werden liederen gezongen, die, naar men ons vertelde, schimpscheuten op de Joden in hielden, en waarbij de menigte meer en meer fanatiek werd. ☼ Tijdens en na zulk een feest ontstonden de onlusten waarover ik reeds sprak. Dit jaar had de regering uitgebreide politie- en militaire maatregelen genomen. Bij de Jaffapoort stond een Engelsche wacht opgesteld, met machinegeweren uitgerust; bereden politie was in grooten getale aanwezig, infanterie op vrachtauto's werd gereed gehouden; alles liep echter kalm af. ☼ In vroegere jaren duurde deze processie naar Mozes' graf — ook nu onder aanvoering van den Moefti van Jeruzalem, de hoogste geestelijke autoriteit — ettelijke dagen; nu stonden eenige K.M. buiten de stad bussen en vrachtauto's klaar, die de pelgrims in weinige uren naar de plaats hunner bestemming brengen. ☼ Op de Zuidelijke helling van den Olijfberg, in rechte lijn slechts enkele honderden meters van de wallen verwijderd, tegenover de Gouden Poort, waardoor Christus op Palmzondag Jeruzalem binnentrok, ligt de Hof van Gethsemané, die op geen enkel tijdstip der geschiedenis van naam veranderd is en welks ligging dan ook als historisch juist geacht moet worden. Ongeveer de helft van den oorspronkelijken tuin wordt ingenomen door een groote, nieuwe kerk; het andere deel is tuin gebleven. Omringd door stijve bloemperkjes staan daar nog zes meer dan duizendjarige olijfboomen. Een hoog ijzeren hek omringt den tuin, die slechts onder geleide bezichtigd mag worden. De afsluiting is noodig gebleken om de oude boomen te beschermen tegen de devote, maar toch schendende handen der pelgrims, die allen een takje als herinnering wenschten mede te nemen. Het geheel stelde te leur, maar het prachtige uitzicht vergoedde veel; het algemeen aspect van het landschap zal sinds Christus' tijd ook wel niet veel veranderd zijn. ☼ Links reikte onze blik over Bethanië tot aan de bergen van Moab, aan de overzijde van den Jordaan; rechts strekten de kale heuvels van het land Kanaän zich tot aan den verren horizon uit en vóór ons, aan de overzijde van de vallei van Josjefat, waaruit de oeroude monumenten opstaken, in de volksmond de graven van Absolon, Josjefat en Jacobus geheeten, lag de Heilige Stad als aan onze voeten. ☼ Een schitterend, indrukwekkend en niet te vergeten panorama!

Aphorismen. Als gij iets weet, poch niet erover, maar gebruik uwe wetenschap, wanneer het juiste oogenblik zulks eischt.

Het is reeds genoeg om alleen dië dingen te doen, welke op onzen weg liggen.

M. W. B.

Foto van Wulfjen Palthe

LIMONADEVERKOOPERS BIJ DEN ARABISCHEN OPTOCHT NAAR HET GRAF VAN MOZES TE JERUZALEM

DE LAATSTE STRIJD

DOOR H. E. KUYLMAN

HOOG, maatloos hoog koepelde de egaal blauwe hemel over de nog dorre aarde. ⚡ Uit ongekende verten kwam de zoele Zuidenwind aansuizen en koosde met tastende vingers langs de glanzende twijgen der wilgen, streek liefkoozend over het donkere groen van de sparren, zong lieflijke wijsjes door de kruinen der dennen en wierp zich dan juichend over heide en weide, waar de onbegrensde ruimte hem geen enkele hinderpaal in den weg legde. ⚡ Klaterende zonnenschijn vloeide over de drevén en bevend van verlangen staken boom en struik hun trillende twijgen in de zon-doorweven lucht. ⚡ En boven de nu uit den winterslaap ontwakende aarde zweefden als twee zwarte stipjes in die peillooze oneindigheid de twee haviken. ⚡ De voorjaarsroep had ook hen bereikt en gehoor gevende aan den koortsigen drang om terug te keeren naar het land hunner geboorte, hadden zij zich op de krachtige wíeken geworpen en hadden de terugreis aanvaard. ⚡ Hun reis was een ononderbroken vlucht geweest. Geen enkele maal hadden zij zich een oogenblik rust gegund, want hun hart trok naar den dennenheuvel met de hooge, dichtgekruiende boomen, wier stammen bij het ondergaan der zon konden gloeien als vuur. ⚡ Niet eenmaal hadden zij gevolg gegeven aan de verleiding om zich neer te storten op een onder hen trekkenden vogel, die toch zoo'n gemakkelijke prooi was geweest. ⚡ Wel richtte hun scherpe blik zich vaak met verlangen naar den levenden buit, als over het wijde veld een paar stoeiende hazen hun aandacht trok, maar de dennenheuvel trok sterker en met kracht drongen zij den honger terug. ⚡ En nu was de reis volbracht. In wijde kringen omcirkelden zij de bekende plaats, langzaam dalend langs de onzichtbare wenteltrap der luchten. ⚡ Hun komst was reeds aangekondigd door het blonde tapuitje, dat bezit had genomen van een oud, verlaten konijnhol. En ook had de wulp zijn angstroep al uitgekreten, daarmee het loopend en vliegend wild der heide waarschuwend. ⚡ Want met de komst der haviken was de rust verjaagd en had zich van alle een angst tot zelfbehoud meester gemaakt. Zij voelden, dat hun dagen van zorgeloosheid voorbij waren en dat zij steeds bedreigd werden. ⚡ Maar met stille berusting aanvaardden zij ten slotte het onoverkomelijke en toen na een zwoelen lantenacht de zon haar gouden stralen door de zilverblanke nevelen goot, steeg het lied van leeuwerik, zoetliefje en boompieper op als een hymne aan den nieuwen, schoonen levensdag. ⚡ De haviken zijn uitgerust. Naast elkander gezeten op den dooden zijtak van een der dennen, schouwen zij met hun mijl-verren blik over het wijde land. ⚡ De omhoog stijgende leeuwerik ontgaat hun evenmin als de in den

heideplas rondtrippelende wulp. Deze zijn echter niet het wild, dat zij zoeken. Hun lust gaat uit naar beteren buit, naar haas of konijn, naar korhoen of patrijs. ⚡ Achter de vluchtdennen ligt een stukje heide. De wind heeft er geen vat op, want anders was het fijne zand al reeds lang verstoven. Nu heeft zich echter over het oppervlak een sobere plantengroei kunnen handhaven, waardoor een vaste korst is gevormd. Hier nu heeft het wilde konijntje zijn hol gegraven waarin de jongen het eerste levenslicht aanschouwd hebben. Nog zijn de jonge konijntjes blind, want zorgvuldig werpt Moeder Konijn het hol dicht, wanneer zij na de voeding, het hol verlaat. Een plek wit zand verraadt alleen de plaats, waar zich het nest bevindt. ⚡ Nu, in den vroegen morgen, heeft het oude konijn ook weder de kinderen gevoed en na het hol dichtgeworpen te hebben, zal het stil wegsluipen om de aanwezigheid van haar schat niet te verraden. ⚡ Zich in het magere heidegras drukkend, zoodat de grauwe kleur van het haar geheel vervloeit met de grijs-bruine tint van de heide, hoopt zij de lage dennetjes te bereiken, zonder door den een of anderen roover gezien te worden. ⚡ Een trilling

van het helmgras is echter voldoende om de haviken waakzaam te doen zijn. Waar beweging is, kan ook leven zijn, dat is hun parool en voordat het konijn kan wegglijden in de reddende dennetjes, stijgen de twee roovers op en terwijl de eene in wijden kring om de plaats cirkelt, schiet de andere met een kogelvaart naar beneden en grijpt met de doodelijke klauwen zijn buit. Tevergeefs wachten de jonge konijntjes op moeder en over de witte zandplek spreidt zich na enkele dagen de grauwe groeiing der heide,

Foto van Wulfjen Palthe

ARABISCHE OPTOCHT NAAR HET GRAF VAN MOZES

daarmede het graf bedekkend. ⚡ De moeraswilg was uitgebloeid; het gouden stuifsel van zijn katjes, waaruit hommelen bij den eersten honing gepeurd hadden, was verstoven en na

DE VIJF EEUWEN-OUDE JAFFA-POORT TE JERUZALEM

IN DEN HOF VAN GETHSÉMANÉ BIJ JERUZALEM

dien bloeitijd hadden zich de bladeren ontplooid. Aan den sompigen oever van den heideplas spreidde het wollegras een blanke deken en aan de biezen rijden zich bruine bouquetjes. De aarde bloeide in al haar schoonheid. Zacht ruischte de Zuidenwind door de kruinen der dennen, ruiselde door het kantwerk der berkjes en beefde in de jonge rietstengels, waaraan zich reeds de donkerbruine pluimen een uitweg zochten. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, ja, tot weer den ochtend schemerde, klom het vogelgejubel, dat nimmer scheen te

Foto von Pazenhardt

HET SLOT SIGMARINGEN IN HET BOVEN-DONAUDAL

eindigen. De leeuwerik steeg met trillende wieken onder hartstochtelijk gezang de zon tegemoet; de wulp zeilde door de lichte lucht en liet zijn weemoedigen fluittoon hooren; de fitis in de berkjes kon zelfs de middagzon niet deren en de merel bespeelde in volle accoorden zijn instrument. En de haviken sloegen hier en daar een prooi, nu eens een jong konijntje, dan weer een nog onervaren haas, maar 't scheen den bewoners der heide geen vrees meer in te boezemen. Maar toen kwam de tijd, dat er rekening met hen gehouden moest worden. In den horst op den dennenheuvel waren twee eierschalen gebroken en twee altijd hongerige jongen lagen in het groote nest en riepen den ganschen dag om voedsel. In de oer-oude beuken en eiken, die vaag uit den nevelachtigen horizont opdoemden, hadden de reigers hun kolonie gesticht. Rustig en onverstoorbaar trokken zij in den vroegen morgen naar den zeeoever en als een klok kwamen zij op gezette tijden terug om hun vangst aan de jongen te brengen. Met kalmen vleugelslag trok altijd een paar over den horst van de haviken en hun schrille roep scheen dan wel een uitdaging aan de twee roovers, die met afgunstige blikken dat komen en gaan aanschouwden. Zij schenen altijd geluk te hebben, op hun jachtgebied was nog steeds overvloed en nimmer gingen zij tevergeefs uit op prooi. Voor de haviken was 't echter hoe langer hoe moeilijker geworden om de altijd roepende stem van de kinderen tot zwijgen te brengen, want het wild werd schaarscher en voorzichtiger. En zoo groeide de haat, waarvan de reigers zich niet bewust waren. Telkens en telkens weer waren de haviken opgestegen en hadden met scherp blik de omgeving afgezocht. De eenige kans, die zich had voorgedaan, hadden zij gemist. De over de heide trekkende postduif, door ervaring gerijpt, had door een vlugge zwenking en een daarop volgend stijgen den aanval weten te ontkomen en de ouders waren met leege klauwen naar hun horst teruggekeerd. Toen dan ook de lengende stralen van de dalende zon wijde schaduwen over de heide schilderden, was de eenige vangst een jonge leeuwerik geweest, op verre na niet voldoende om den hunger der kinderen te stillen. Met loomen vleugelslag komen de reigers terug van hun jacht langs den Zuiderzeeoever. Hun kroppen zijn gevuld en in gestadig tempo bewegen zich de forsche wieken. Zij laten nu en dan hun schorren roep hooren en in het nest op kilometerafstand hooren de kinderen dien zoo bekenden klank. Doch ook de haviken hebben de komst vernomen en in hun oogen gloeit een glimp vol afgunst en haat. 't Is geen aangeboren vijandschap, maar de honger, die zich tusschen hen stelt. Was er overvloed voor beide geweest, dan zouden de haviken geen acht geslagen hebben op den grooten, schijnbaar lompen vogel. Doch nu kunnen zij de wieken niet langer bedwingen en met één vleugelslag schieten zij naar boven en weldra zweven zij als een doodelijke bedreiging boven de reigers. En zij, die zich altijd onverschillig getoond hebben voor de aanwezigheid van deze roovers, voelen nu het gevaar, dat hen bedreigt. Plotseling giert met duizelingwekkende vaart een der haviken naar beneden en reeds strekt hij zijn klauwen uit om den hals van een reiger te omvatten, als deze even snel den speervormigen snavel opheft en den havik een bloedende wonde toebrengt in de zijde. Deze valt nog eenige meters door, doch zich dan herstellende, stijgt hij weer op om een tweeden aanval te ondernemen. Maar de reiger is op 'zijn hoede en ofschoon niet zoo vlug als de havik heeft zijn loomheid plaats gemaakt voor een activiteit die men nimmer in dezen anders zoo rustigen vogel zou vermoeden. Nogmaals schiet de havik pijlsnel op zijn prooi, doch terzelfder tijd richt zich de gevaarlijke snavel als een speer naar boven en met een bliksemsnelle wending weet de roover dezen nog juist te ontwijken. Blind van woede door dezen tegenstand valt de havik opnieuw aan en zich niet storende aan het gevaarlijke wapen stoot hij met zoo'n kracht op den reiger, dat beide als een kluwen neerstorten. De klauwen van den havik omknellen den schouder van zijn slachtoffer, doch diens snavel heeft zich diep in de borst

van den aanvaller gestooten. ☞ In het witte zand vechten zij voort. Al vaster en vaster omschreeven de klauwen van den havik schouder en hals van den reiger, dieper en dieper dringt diens wapen in de borst van zijn vijand. ☞ De andere reiger heeft onverstoord zijn reis voortgezet terwijl de metgezel van den havik zich op een tak gezet heeft en met verwonderde oogen den strijd aanschouwt. Als de schaduwen van de boomen zich over de helling van den dennenheuvel vlijen en de nachtzwaluw zijn geratel laat hooren als antwoord op het schel gekef van een op jacht gaanden vos, liggen in het zilverzand van de heide havik en reiger in doodelijke omknelling te sterven en langzaam spreidt de nacht zijn zwarte wieken over de aarde, de tragedie bedekkende, die zich hier heeft afgespeeld.

LENTE IN HET DAL VAN DEN BOVEN-DONAU

BOVEN de eenvoudige kloosterpoort van het beroemde Benedictijner-klooster Beuron staat als welkomsgroet één enkel woord: Pax. Vrede! En de geest van den vrede, die heerscht in de muren van dit klooster, beperkt zich niet tot het gebouw, doch vervult de gansche omgeving. Zacht stroomt de rivier langs den zoom der bergen, in de twijgen kwinkelen de vogels en op de toppen begroeten ons de oude, eerwaardige burchten. Het moet een zware strijd geweest zijn, dien hier het water met het gesteente gevoerd heeft, bloedig zullen de gevechten geweest zijn, die in het dal en op de bergen tusschen menschen uitgevochten werden. Veel water is sedert naar de Zwarte Zee gevloeid en vele honderden keeren is de lente met haar verrukkelijken bloesemregen in dit land gekomen. Vrome mannen kwamen, eerbiedwaardige Augustijnen, en hebben aan den voet van den Heuberg, daar waar de Donau het nauwe dal als in teeder gebaar omhelst, een Godshuis gebouwd, van waar uit zij naastenliefde gepredikt hebben. En de vrede is gedaald over dit landschap en zijn bewoners. ☞ Op een der laatste dagen van April, waarop de winter nog voor een laatsten keer wilde trachten om met het armzalige troepje trawanten dat hem nog restte zijn macht te doen gelden, kwam ik met den Höllental-spoorbaan van Freiburg naar Donaueschingen. Aan de prachtige, oeroude boomen in het vorstelijke Fürstenbergische park botten de eerste knoppen uit; majestueus dreven zwanen over den vijver, waarvan het water nu en dan kabbelde onder een koude windvlaag; in het gras stonden hier en daar late sneeuw-klokjes en crocussen. Tientallen eeuwen lang reeds borrelt het water hier uit den grond en stort zich in de voorbijruijchende jonge Brigach. En het verlangen van het water, naar beneden, naar het dal te stroomen, steeds verder, voorbij kasteelen en burchten, door groote steden met hun hooge domtorens, almaar verder, tot het zich eindelijk stort in de wijde zee, dat verlangen maakte zich ook plotseling van mij meester: ik hing den rugzak weder om en volgde den oever van de rivier. Ik kwam langs oude, historische plekjes, waarover de betoovering lag van een romantisch verleden; ik kwam langs plaatsen, die een toekomst tegemoet gaan, zooals Tuttlingen, een vooruitgaand industriestadje. Dan komt Mülheim met zijn schitterend slot en prachtig raadhuis. Ginds, aan de andere zijde van het dal, ligt, als een fee in het bosch, tusschen oeroude dennen en beuken, de ruïne van de bedevaartkapel Mariahilf te droomen. Steeds verder ging het, voorbij Fridingen, een schilderachtig oud plaatsje, naar het om zijn klooster alomt beroemde Beuron. Plotseling een opening in het bosch en aan mijn voeten lag een landschap van onbeschrijflijke schoonheid. De rivier verbreedt zich hier tot een klein meer, het jonge groen der wouden rondom weerkaatste het zonnelicht en van den top van een berg groette mij de oude burcht Bronnen. Nog slechts enkele stappen verder en onder mij lag het plaatsje en het klooster Beuron. Welk

Foto von Pagenhardt

HET KLOOSTER BEURON IN HET BOVEN-DONAUDAL een betoovering gaat er uit van dit plekje! Waaraan ligt dit? want het klooster is niet van bijzondere architectuur, zooals b.v. het veelbezochte Weingarten in het zwabische. En toch gaat er een onzeggbare bekoring uit van het lieflijke kerktoentje, van het houten dak over de oude Donaubrug, van de helder in de zon glinsterende rots wanden, de toppen bekroond met een hoog houten kruis of den tijd verdroomende burchten, die weerspiegeld worden in de vroolijke golfjes van de jeugdige rivier. Uit het halfopen portaal van de kloosterkerk klonk, gedempt, orgelmuziek en psalmgezang der monniken; de weiden ginds, waarboven nog een lichte nevel hing, verheugden zich in het bloeien der eerste voorjaarsboden: madeliefjes, sleutelbloemen, terwijl in de beschutting der nog kale boomen van het bosch de witte en rose anemonen den grond met hun sterretjes bedekten. ☞ Vlak achter het klooster slingert zich tusschen de bloeiende voor-

Foto von Pagenhardt

INZIGKOFEN, ZOMERPAVILJOEN DER VORSTEN VAN SIGMARINGEN

jaarspracht de statieweg den berg op, op welks top het sprookjesachtige kleine slot Bronnen troont. Kraaien cirkelen rond de tinnen; een oude wel droomt van vroeger tijden, de milde voorjaarszon stooft de muren. ☼ Op den naasten top, naar den kant van het middeleeuwsche Sigmaringen, ligt de aloude burcht Wildenstein. Machtige torens en poorten sluiten hem van de buitenwereld af, aan zijn voet ruischt de wind door het riet van den Donauoever. Op de verweerde muren vonden wij sporen van vroolijk gekleurde fresco's, die spreken van de daden en van den eeuwigen dorst van Gottfried von Zimmern. ☼ Tegenover onstorent de machtige Aichfelsen bijna loodrecht omhoog uit het dal, met daarachter het schilderachtig gelegen slot Werenwag. Boven, op de hoogvlakte, liggen hoeven en dorpjes gespreid tusschen het jonge groen der weiden, waarop voor kort nog de witte sneeuw lag. Beneden in het dal groeten kleine kapelletjes den wandelaar en tegen de zonbeschenen muren der boerenhoeven pronken in bruidstooi de leiboomen.

☼ Langzaam wordt het levendig in Beuron; eindlooze pelgrimtreinen komen aan en bergen en dalen weerklinken van het vroom gezang. Feestelijk verkondigen met metalen stem de klokken de zege van Christus' Opstanding en voor het hoogaltaar celebreren in witte gewaden de Patres de Pinksterhoogmis. Jubelend stijgt, gedragen door bruisende orgelklanken, het Hallelujah ten hemel en eindlooze scharen knielen neder. ☼ En buiten, in de natuur, wordt ook het jubelfeest der Opstanding gevierd: „Scimus Christum surrexisse”. Waarheen de blik zich ook wendt, overal bloeit en groeit het, overal geurt het jonge voorjaar in het bloeiende Donaudal.

E. v. P.

Foto von Pagenhardt

DE AICHFELSEN MET DEN BURCHT WERENWAG IN HET BOVENDONAU-DAL

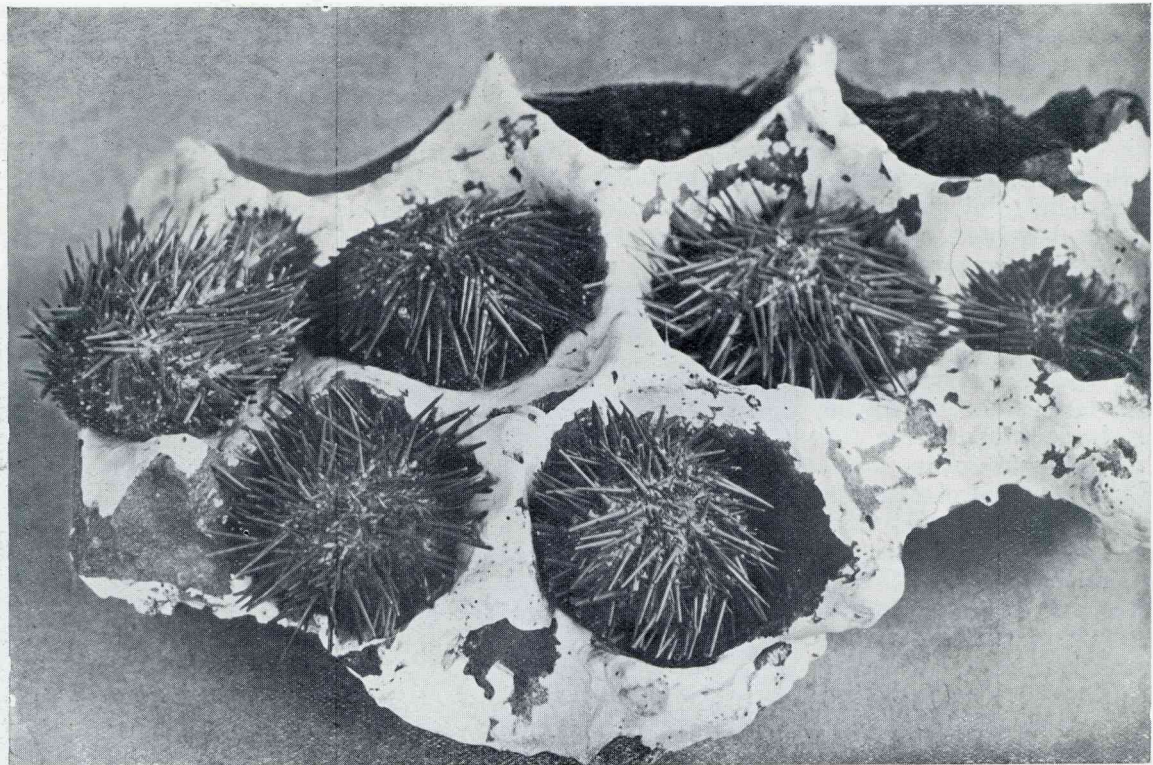

Foto Herzberg

ZEEËGELS, DIE ZICH IN EEN OEVERROTS BOREN

MARK TWAIN was zoo verstrooid, dat hij — naar verhaald wordt — eens, toen hij Harriet Beecher Stowe een bezoek bracht, vergeten had een boord en een das aan te doen, hetgeen hij niet bemerkte vóór zijn vrouw hem er bij zijn terugkomst op attent maakte. Mark Twain bleef echter de kalmte zelve, pakte boord en das in een enveloppe en zond die met een humoristisch briefje naar de beroemde schrijfster.

DE ZEEËGEL

DOOR DR. J. BERGNER

IN de Middellandsche Zee en langs de kust van Dalmatië is het strand meermalen zwart van de steen-zeeëgels, die zich daar in de oever-rotsen boren. Hun scherp gebit, dat den vorm heeft van een vijfzijdige, met den top omlaag gerichte pyramide, boort daarin een klein holletje, terwijl de stekels, daartoe in staat gesteld door wentelende bewegingen van het lichaam, de verdieping uitvijlen en polijsten.* Meermalen wonen enkele tientallen en meer nog dezer donkergroene of donkerpaarse stekelhuidigen in een grooter hol bijeen, dat niet slechts een veilige schuilplaats biedt tegen het slaan der golven en bij eb genoeg water blijft bevatten om de trage dieren geheel en al te bedekken, maar ook tegen grimmige vijanden die op den zeeëgel trots diens opgerichte stekels ijverig jachtmaken,

nog bescherming verleent. Ook voor de menschen is hij een welkom voedsel, zelfs zijn de vijf dooiergele eierstokken van het dier, dat zoowat de groote heeft van een horloge, een veel geprezen delicatessen. Alleen reeds te Marseille worden er jaarlijks meer dan een millioen gegeten en ook te Genua en Napels bieden visschers de met een messnede geopende zeeëgels in elk restaurant te koop aan. In China en Japan zijn zulke „dooiers” een belangrijk marktartikel, daar zij ingezouten en in kisten verpakt overal heen worden vervoerd. Zeeëgels zijn er in elke zee en ook in de Noordzee komt een groot, ongeveer vijftien centimeter in doorsnede metend eetbaarsoort veel voor. Het is een bruinrood dier met lichtere stekels, welks goudgele dooier als dat van een ei uitgelept en met wat zout gegeten wordt — een goed smakende en voedzame spijs.

KOEROPATKIN, de Russische opperbevelhebber in 1914, zou, naar men zegt, een kwart millioen roebel op Hindenburg's hoofd gezet hebben. Toen men dit Hindenburg vertelde, gaf hij ten antwoord: „En ik geef voor het zijne nog geen vijftwintig Pfennige!”

Foto C. J. Steenbergh

DE DORPSSTRAAT TE STRIJEN

DE HOEKSCHEN WAARD EN ZIJN OMGEVING

DOOR LIDA DE BY-VERGOUW (II)

HET dorp Oud-Beijerland", was mij verteld, „be-
zit niet het minste natuurschoon. Geen lom-
merrijke dreven, geen welige boomenschoonheid, geen
„schalksche weggetjes tusschen vriendelijk kreupel-
hout". ☞ Naakte kaalheid, barre verveling dus. ☞ Ik
was voorbereid. ☞ En — hoezeer viel het mee! ☞ Je bent
vrij spoedig uitgekeken, dat is waar. Natuur biedt je
hier geen overdaad, maar als je oogen hebt om te zien, dan
ontdek je. ☞ Automatisch voert je verkenningstocht in de
richting van het raadhuis, de Voorstraat af, en wat je eerst,
onder den invloed van min-aangenamen geur, hieldt voor
een prozaïsche stinksloot, wordt gaandeweg, in de knusse
overhuiving van teedere bruggetjes, een vertrouwelijck
beekje, dat onverstoord zijn weg zoekt naar de idylle van
het „Paradijs". ☞ Het Paradijs. ☞ Dat is wel Oud-Beijer-
lands mooiste kleinood. ☞ Als ge, links van U, groen-om-
zoomd, de troebele Schiermansvliet ontwaart tusschen de
stammen door van kaarsrechte olmen, dan doemt aan uw
rechterhand een monumentaal schoolgebouw op : Beijerlands
Rijks-H.B.S.,orsch van opzet, krachtig van lijn. En daar-
achter, voorafgegaan door een stillen doodenakker, wenkt
als een symbool het „Paradijs". ☞ Hier lijnen zich knirpende
grintpaden langs welgedane, sappige bongerds, allerlei vogel-
gedoe, tetterend en kwetterend, schiet uit de kromme appel-
en peretakken omhoog, logge lijven van zwart-witte koe-
beesten vlijen zich onverschillig tusschen speenkruid en
waterscheerling. ☞ Grintpaadjes links en rechts, en
alom de heerlijke, ongerepte vredigheid van zuivere natuur.
☞ Geen verkeer, geen menschen, dan hoogstens een in-zich-
zelf-verloren, vriend paartje, zoet-schuifelend over de pro-
pere blankheid van den onbetreden weg. ☞ Het is niet
groot, het „Paradijs", maar je kunt er dwalen en dwalen,
je kunt er met volle teugen genieten van den rijkdom der
jaargetijden en terugwandelen door het grappige, smalle
laantje, waar nog enkele zwart-sombere hofsteden uit de
zeventiende eeuw zich spiegelen in de Schiermansvliet. ☞
En let dan eens op de vervaarlijke, compacte lindeboomen,
wier bladerdos, in den zomer, de breedste gevels totaal on-
zichtbaar maakt! Ook hun geboortedatum vindt ge ergens
in het grijze verleden ☞ Maar al te lang mogen we in
Beijerlands centrum niet toeven. Hoe verleidelijk de luttele
straten, met heur bruggeboogjes, heur popperige tuintjes, ook
mogen wezen, we hebben nog onze aandacht te schenken

aan enkele bureu, waaronder bijv. het dorp Puttershoek wel
een bijzondere aanteekening verdient. Komt ge er in den
zomer, wapen u dan met een hoofdbescherming, want strak
en schrel staat er de Juli-hemel boven het lijdelijke land-
schap, schroeiend en brandend alles wat onder zijn bereik
ligt: platgetreden dijken, sloome slootjes, uitgestorven dorps-
straten. ☞ Maar Puttershoek is rustiek, lezer! ☞ Maak er
eens een fietstochtje heen en dool er dan eens zoo'n beetje
rond, neem een kiek van de schitterende boerenstée
Rustenburg, schets, als ge eenig teekentalent in u aanwezig
weet, het spits-getorende dorpskerkje, op den achtergrond
van het wijde water, waar ranke schuiten en poefende sleep-
bootjes een levende schilderij vormen. ☞ Reeds uit 1401
dateert deze al te bescheiden gemeente, die in den loop der
eeuwen een schat van ervaringen verzamelde, waarvan,
helaas, verschillende, zooals groote watersnooden en hevige
branden, als zwarte stippen de historische kroniek bezoedel-
den. Toch was er van positieve armoede of ontbering nooit
sprake in dit nijvere dorp. Daarvoor zorgden de vlasteelt,
de milde opbrengst van het alom weelderig-groeijende riet,
de handel in ooft en — last not least, de bedrijvigheid in
de haven en op de werf. ☞ Of de inwoners van Puttershoek,
hoe modest ook, de bescheidenheid zóó ver drijven als hun
buren, de Heinenoorders, is echter nog de vraag. Toevallig
kwam mij dezer dagen een betreffend rijmpje in handen, dat
ik u curiositeitshalve, niet wil onthouden. Het stond onder
een oude gravure van het dorp Heinenoord en luidde aldus:

„Deez Schets, die 't kundig oog bekoort,

Vertoont het bloeiend Heinenoord,

Dat, in zijn gantsch begriip, aanzienlijk wordt geschat,

Ofschoon 't niets zonderlings bevat". —

☞ Neen, zonderlings bezit ook Puttershoek niet, maar de

Foto R. H. He.wig

OUDE HUIZEN AAN DE HAVENDAM TE
OUD-BEIJERLAND

Foto C. J. Steenberg

DORPSSTRAAT TE NUMANSDORP MET TOREN DER NED. HERV. KERK (1781)

herinnering aan het oude Huis van Meerdervoort, later Huize van Lier en bijv. de nog altijd aanwezige kapel, binnen in Rustenburg, die afkomstig heet te zijn van raadpensionaris De Witt, dit zijn toch wel allemaal dingen, waarop de brave dorpers prat mogen gaan! . . . En nu kunnen we toch ten slotte Strijen met zijn vele vroolijk wiekende molens, Numansdorp met zijn oude kerk, — minder idyllisch dan de rijk-begroeide toren van Mijns Heerenland, en ook van later datum — niet ten eenenmale negeeren. Strijen, dat u nog vertellen kan van de sombere dagen van den St. Elizabethsvloed, die weleer huis en erf van zijn voorouders teisterde, waar thans, alle crisis-misère ten spijt, de rappe hand van den landbouwer zijn vlas, zijn meekrap, zijn aardappelen aan den grond ontwoekert en waar des Zondags, binnen de muren van het grijze Godsgebouw, heel de gemeente zich vereenigt, naar het voorbeeld der vaders . . .; Numansdorp, het stille, ingetogen plaatske, waar ze nog uitloopen, om je wantrouwig te bekijken, wanneer je, als vreemdeling, hun bloedeigen geveltjes bestudeert, schetst of fotografeert. . . . Maak u niet ongerust: ze bijten niet, deze eenzellige lieden, bijkans vergroeid met hun isolement. Geen sterveling zal het in zijn hoofd halen, u lastig te vallen, de volksgeest is hier van een welis-

veel vóór heeft op minder bedeelde naburen . . . De Hoeksche Waard — het is mij een behoefte dit hier openlijk neer te schrijven — is veel te weinig bekend bij de eigen landgenooten! Erger: men doet het eiland onrecht, door er bij voorbaat op af te geven, als zou het niet anders zijn dan een van elke schoonheid verstoken, naakte woestenij. In de weinige regelen, die ik aan dit onderwerp mocht besteden, heb ik getracht Beijerland en de Beijerlanders te ontdoen van den blaam, dien menig stadsmensch in zijn verregaande onkunde meent te mogen werpen op deze welvarende streek, met haar historischen bodem, haar typische charme, haar landelijke naïeveteit. Wie folkloristische gegevens wil opdoen, het verre verleden tot zich wil laten spreken uit nog weinig-beduimelde bladzijden, hij volge mijn raad en ga er eens heen. Dan kan hij zelf oordeelen!

EEN TOSCAANSCH E STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN

12) DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI. (Vervolg)

„MAN tegen man zullen wij u antwoorden” — was het bescheid der Ventiquatro. De gezanten vertrokken. De regeering riep onmiddellijk de volksvergadering bijeen in de San Cristofano, en legde haar den stand der zaken voor. Messer Bandinello deed het voorstel toe te geven en de muren op eenige plaatsen af te breken, ten einde erger verwoesting te voorkomen. Dezelfde meening waren Messer Bonaguida en nog enkele raadsleden toegedaan. Toen verhief zich van zijn zetel Messer Provenzano Salvani, door de volkspartij tot lid der regeering gekozen en sprak aldus: „Wij hebben ons onder bescherming gesteld van koning Manfred en in de stad is ook aanwezig Graaf Giordano, 't is dus billijk en nuttig, dat ook hem alles wordt medegedeeld. Gij moet hem hier ontbieden”. De meerderheid was het hiermede eens. Men ontbood Giordano, die weldra verscheen, vergezeld van zestien capitani en een tolk, want de Keizerlijken verstonden geen Italiaansch. Binnengekomen, ontblootten de Duitschers het hoofd, groetten de vergadering en lieten den tolk naar voren treden, om te vragen, wat de

Foto C. J. Steenberg

DE HOEVE RUSTENBURG TE PUTTERSHOEK

regeering wenschte, waarop een der raadsleden hun den stand der zaken uitlegde. ☼ De Duitschers waren er zeer verheugd over, dat het eindelijk tot een oorlog gekomen was en hun vreugde werd nog grooter, toen de regeering besloot hun meer dan de dubbele soldij uit te keeren. ☼ Ter betaling van deze soldij en voor andere onkosten was een bedrag noodig van 118.000 florijnen, doch helaas had de gemeente zulk een geldsom niet in haar schatkist. Toen Salimbene de Salimbeni vernam, dat het geld er niet was, deelde hij mede, dat hij gereed had liggen en de stad het noodige bedrag wilde leenen. Zonder dankbetuigingen af te wachten verliet hij de vergadering, liet een wagen met florijnen beladen, met scharlaken en olijtakken overdekken en naar den San Cristofano rijden. ☼ De Duitschers waren dappere soldaten, voortreffelijk bewapend en zaten te paard alsof zij in het zadel vastgegroeid waren.

☼ Intusschen waren de ongehoorde eischen der Florentijnen door de geheele stad bekend geworden. De menschen liepen te hoop voor den San Cristofano. De Ventiquattro handelden verstandig, zij kozen onmiddellijk een syndicus, een soort dictator, die het recht had de goederen der gemeente te verkoopen of te verpanden en die alle macht in zich vereenigde. De gekozene heette Buonaguida Lucchari, een man van grooten invloed. ☼ Onmiddellijk na deze benoeming liet de bisschop de klokken luiden om alle geestelijken bijeen te roepen in de kathedraal. Hij hield daar een korte toespraak, die begon met de woorden: *Tantum est ministri regnum dei*, en verzocht de aanwezigen te bidden tot God, Zijne heilige Moeder Maria en alle heiligen voor Siena en haar burgerij, opdat de Almachtige de republiek zou behouden voor het verderf, waarin de satansche Florentijnen haar wilden storten. ☼ Na het gebed gelastte hij de aanwezigen zich van hun schoeisel te ontdoen en in processie, onder het zingen van psalmen en hymnen en het bidden van litanieën de kathedraal rond te gaan. ☼ De syndicus trad naar buiten, op het plein voor de kerk en sprak aldus het volk toe: „Sieneezen, gij weet, dat wij ons onder de hoede gesteld hebben van koning Manfred, maar deze is slechts een aardische beschermheer; thans moeten wij ons leven en eigendom, onze stad en de gansche Sieneesche aarde offeren aan de Koningin van het Eeuwige Leven, de Maagd Maria . . .”

☼ Na deze woorden te hebben gesproken, legde hij zijn mantel af, ontdeed zich van zijn schoeisel, ontblootte zijn hals, die hij met zijn gordel omwond en gelastte het volk hem daarin na te volgen en met hem de kathedraal binnen te gaan. ☼ Aldus voortschrijdende, bad Buonaguida met luider stemme: „Heilige Maagd, sta ons bij in onzen grooten nood en bevrijd Siena van den draak, die haar wil verslinden. Koningin des Hemels, erbarm U onzer”. ☼ De menigte herhaalde zijn:

Foto C. J. Steenbergh

LANDWEGJE BIJ DE HOEVE RUSTENBURG TE PUTTERSHOEK

misericordia, misericordia! ☼ De bisschop stond juist voor het beeld der Moeder Gods en ziende, hoe het volk, voorgegaan door den syndicus, nader kwam, zette hij het „*Te Deum laudamus*” in. ☼ Toen Buonaguida voor de poort der kathedraal met luider stemme riep: *misericordia! misericordia!* — onderbrak de kerkvorst het gezang en ging de processie tegemoet. ☼ Op dit oogenblik wierp de syndicus zich voor de voeten van den bisschop, die hem ophief en hem den vredeskus gaf. ☼ Vervolgens vatten beiden elkaar bij de hand, naderden het altaar van de Maagd Maria en, geknielend voor het beeld der Madonna, genaamd *degli occhi grossi*, lieten zij hun tranen den vrijen loop. ☼ Buonaguida wierp zich ter aarde en het gansche volk volgde weenend en snikkend zijn voorbeeld. ☼ Na een half uur van gebed richtte de syndicus zich op en zich wendend tot het beeld der Moeder Gods, zeide hij: „Heilige Maagd, Koningin des Hemels, Moeder der bedrukten, ik, deemoedige, rampzalige zondaar, geef in Uw bezit en

Foto C. J. Steenbergh

DE HAVEN VAN PUTTERSHOEK

beveel in Uw bescherming aan de stad Siena met haar gansche grondgebied; aanvaard deze schamele gift, behoed ons voor de Florentijnen en breng hen ten val". ☞ En bij deze woorden legde hij de sleutels der stad voor het beeld der Madonna. ☞ Aldus werd op plechtige wijze aan de Moeder Gods het oppergezag verleend over Siena. ☞ Daarna besteeg de bisschop het preekgestoelte en hield een schoone toespraak, waarin hij tot eendracht en vrede vermaande en woorden van liefde verkondigde. De preek wekte zulk een diepen indruk, dat vijanden elkaar kusten en omhelsden en een geest van hemelsche vrede scheen op de menigte neergedaald. ☞ Men besloot deze plechtige bidstonde door een processie, welke eeuwenlang in het geheugen der Sieneesche bevolking gegrift bleef. Onder een baldakijn werd het beeld van de Moeder Gods gedragen en daarachter schreden de bisschop en Bonaguida, beiden barvoets en laatstgenoemde met een strop om den hals. Dan volgden de geestelijkheid in lange gelederen en eene talloze menigte — de vrouwen met loshangend haar — onder het zingen van godsvruchtige liederen, het bidden van psalmen, het Onze Vader, het Ave Maria en andere gebeden. ☞ Den volgenden dag, den 27 September, zonden de Ventriquatro bij het krieken van den morgen twee herauten naar elken Terzo, om in naam der Maagd Maria de burgers te wapen te roepen. Groot was de strijd lust, van de drie Gonfalonieri verscheen het eerst die uit Terzo San Martino, vervolgens die uit de stad en de derde was de vaandrig uit Terzo Camullia, met een smetteloos wit vaandel, voorstellende den mantel van 'de Madonna.

(Wordt vervolgd)

Geen slechte transactie

AN allen die dit zullen zien of hooren lezen, saluut! ☞ Een iegelijk wete, dat wij Jaga-Jaga, Jaga-Jaga en Jaga-Jaga, drie broeders, handelend in de hoedanigheid van eerste hoofden van den stam genaamd de Dioeti-Gallons, gevestigd ter plaatse gezegd Port-Philipp en omstreken, ☞ „En wij, Coelolock, Bungarie, Yan Yan, Moewkip en Mommarlar, hoofden in de tweede plaats van den gezegden stam der Dioeti-Gallons, eigenaar der hier achter aangewezen gronden, ☞ „Borg blijvend voor den stam, ☞ „In ontvangst genomen hebbend 20 dekens — 30 bijltjes — 100 messen — 50 scharen — 30 spiegels — 200 zakdoeken — 100 pond meel en 30 hemden, ☞ „Alles voorwerpen aan ons geleverd door John Batman, stalmeester, gedomicilieerd op Van Diemensland, en thans verblijvend in ons midden, ☞ „En de belofte ontvangend eener jaarlijksche schatting van 100 dekens — 100 messen — 50 hemden, 50 spiegels en 50 scharen, ☞ „Handelend in onzen naam en in naam onzer erfgenamen en opvolgers: ☞ „Dragen over als gift, leen, en wettige eigendom aan gezegden John Batman, aan al zijn erfgenamen en rechthebbenden, gronden te Port-Philipp en omstreken. Vornoemde terreinen bezitten een oppervlakte van 500.000 aren. Deze uitgestrektheid wordt aangewezen door kerven in de boomen, die als grenspalen worden aangenomen". ☞ Door

dit stuk, gedagteekend van 6 Juni 1835, werd een grondgebied van 50 K.M. lang, waarop de stad Melbourne, de hoofdstad van Victoria verrijzen zou, verruild tegen eenig wolgoed en wat snuisterijen, benevens een paar flesschen whisky. Voorwaar, geen slechte transactie . . . S.

Wenken voor tuinbeplanting

GEMEENSCHAPSZIN BIJ PLANTEN

NU het zelftuinieren al meer en meer beoefend wordt komt daardoor dit werk op een beetje hooger plan te staan; al doende ziet men dat er aan het tuinieren veel meer kanten zijn dan men wel dacht. Eén ervan is de kennis van de tuingewassen en wel in den uitgebreidsten zin des woords; wat betreft winterhardheid, standplaats, de benoedigde vocht, warmte en licht, de verlangde grondsoort (en ook als het mogelijk is, kennis van de natuurlijke omstandigheden waaronder de plant in haar geboorteland groeit. Wat warenkennis is voor de huisvrouw, is deze plantenken- nis voor den zelftuinier of tuinierster! ☞ Dan hangt er zooveel van af wat men bij intuïtie gevoelt te moeten doen voor zijn tuin en zijn planten. Natuurlijk pakt dit wel eens verkeerd uit en komt men tot gewaagde proeven, doch als men zijn planten goed kent kan men er zich gerust door laten leiden. Dit is ook toepasselijk op het tesamen planten, op de keus van onderbeplanting; niet alle planten zijn geschikt om tesamen op te groeien, doch er zijn er ook vele die graag deel uitmaken van een groep. Dit zijn de gewassen die open lucht en zon verlangen voor hun groei, doch betrekkelijk veel koelte en beschutting voor de wortels, andere ook die van hun buurplanten wat schaduw verlangen. Wij hebben het voorbeeld al gezien bij Lelies tusschen Rhododendrons. Om bij deze laatste te blijven wil ik nog opmerken, dat, als men die afzonderlijk plant, 'b.v. al één fraai op zich zelf staand exemplaar, men er ook onderaan een beplanting van Japansche Azalea of Kalmia en Andromeda moet aanpassen met hier om heen weer lagere planten, vooral zodenvormende als Saxifraga of Campanula. Het is eigenaardig, dat van dergelijke plantengroepjes, die op allerlei wijze naar den smaak en de ingeving van den tuinier zijn samen te stellen, de groei in zeer vele gevallen voo- spoediger is dan van anders geplante gewassen. Bij planten is ook een gemeenschapszin op te merken: zij beschermen elkaar, vullen elkaar aan, doch ten slotte . . . overmeesteren zij elkaar of trachten dit tenminste te doen en zoo moet het wa-

kend oog, dat over den tuin gaat, dienst doen, en de vaardige hand die er in werkt voor besnoeiing en beperking zorg dragen vóór het te laat is. ☞ De roos houdt er evenwel van om op zich zelf te staan, ook hierin is zij de koningin der bloemen, elke tusschenplanting is voor de roos, hetzij struik- of stamroos, schadelijk. De wortels willen het maximum van warmte en lucht, voedsel en regenwater. Geeft uw rozen dus een open plaats, een lossen, diep omgewerkten en buitengewoon voedzamen grond. B.

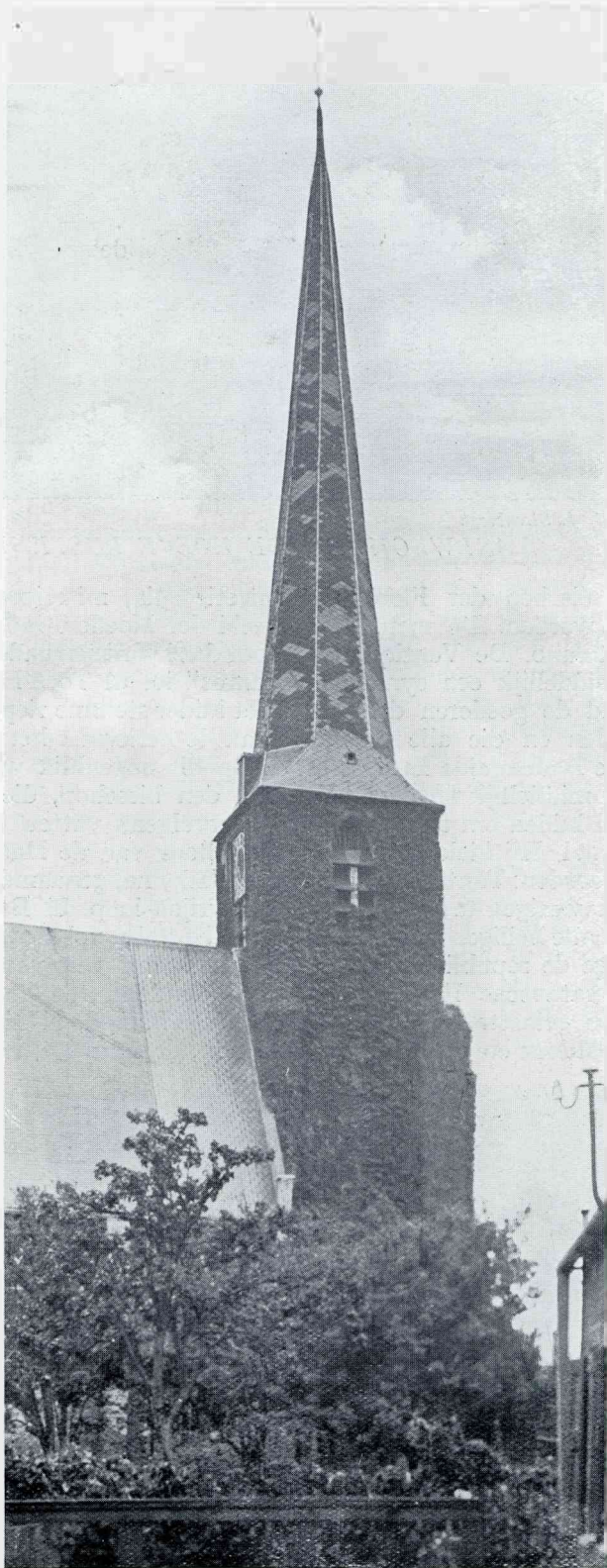

Foto R. H. Herwig

TOREN DER NED. HERV. KERK TE MIJNS-
HEERENLAND (± 1340)